

- bij de beoordeling van het oneerlijke karakter van een beding is uit te gaan van het moment waarop de betrokken overeenkomst is gesloten, m.i.v. alle gekende omstandigheden die gevolgen kunnen hebben voor de latere uitvoering.

R. F. en G. H.

3. VENNOOTSCHAPSRECHT / DROIT DES SOCIÉTÉS

*David Haex & Tonya Aelbrecht*⁶

Rechtspraak/Jurisprudence

Hof van Cassatie 23 november 2017

Zaak: C.16.0368.N

VENNOOTSCHAPPEN

Naamloze vennootschap – Effecten – Overdracht en overgang

SOCIÉTÉS

Société anonyme – Titres – Transfert et transmission

Eind 2017 heeft het Hof van Cassatie zich tweemaal uitgesproken over de toepassing van artikel 640, eerste lid Wetboek van Vennootschappen (W.Venn.) betreffende de gedwongen overdracht van aandelen. Het arrest van 15 december 2017 wordt hierna besproken.

Krachtens voormeld artikel, veroordeelt de rechter de gedaagde om, binnen de door hem gestelde termijn te rekenen van de betekening van het vonnis, zijn aandelen over te dragen en de eisers om de aandelen tegen betaling van de prijs die hij vaststelt over te nemen.

In het eerste arrest van 23 november 2017 gaat het Hof in op de vaststelling van het moment van de aandelenoverdracht. De voorgeschiedenis gaat als volgt: in een arrest van het hof van beroep van 14 oktober 2008 hervormde het hof van beroep het vonnis in eerste aanleg van 2 april 2003 waarin uitspraak werd gedaan over de gegrondheid van de eis tot gedwongen overdracht. Voor het hof van beroep werden eisers veroordeeld tot overdracht van al hun aandelen aan verweerders. Het hof van beroep stelde verder “er wordt akte verleend aan [de eisers] dat zij ermee akkoord gaan dat deze overdracht van de aandelen vrij en onbezwaard gebeurt, en dat zij ter staving van het vrij en onbezwaard zijn van deze aandelen op de datum van de overdracht een attest van KBC Bank zullen voorleggen waarin laatstgenoemde verklaart zich niet te verzetten tegen een overdracht voor vrij en onbezwaard”.

⁶ Advocaat te Brussel.

Na de bepaling van de waarde van de aandelen door een expert, werd de zaak opnieuw behandeld door de rechtbank van koophandel die in haar vonnis van 18 januari 2011 de verweerders veroordeelde tot betaling van de prijs voor de aandelen die werden overgedragen door eisers.

Verweerders stelden tegen dat vonnis hoger beroep in. De verweerders betoogden dat de aandelen van eisers onmogelijk konden worden overgedragen aangezien eisers een zware schuld hadden tegenover de vennootschap waarvan zij aandeelhouders zijn en deze aandelen het voorwerp uitmaakten van een uitvoerend beslag onder derden waardoor de aandelen niet vrij en onbezwaard waren. Verweerders konden dan ook niet gehouden zijn tot betaling van de prijs zoals bepaald in het vonnis van 18 januari 2011.

Eisers waren echter van oordeel dat de overdracht van aandelen reeds onmiddellijk plaatsvond op datum van het vonnis van 2 april 2003 of minstens op datum van het arrest van 14 oktober 2008, ingevolge de bindende kracht van een rechterlijke beslissing en dat verweerders aldus gehouden zijn tot betaling van de prijs voor de overdacht van de aandelen.

Het hof van beroep volgde in zijn arrest van 19 april 2016 de redenering van eisers niet. Artikel 640, eerste lid W.Venn. bepaalt niet dat de eigendomsoverdracht gedwongen plaatsvindt krachtens de rechterlijke beslissing zelf en bovendien volgt uit de formulering van het arrest van het hof van beroep van 14 oktober 2008 (zoals hierboven geciteerd) dat de overdracht van de aandelen niet plaatsvindt door de uitspraak van het arrest, maar een toekomstige gebeurtenis is. Het hof van beroep vernietigde het vonnis van 18 januari 2011 aangezien de overdracht van aandelen zonder voorwerp is geworden.

Eisers stelden hiertegen cassatieberoep in. Het Hof bevestigde echter de redenering van het hof van beroep in het bestreden arrest. Hiermee sluit het Hof zich aan bij zijn eerdere arrest van 3 december 2015 waarin het Hof stelde dat de rechter bepaalt wanneer de eigendomsoverdracht en de betaling van de effecten moeten plaatsvinden.

Hof van Cassatie 15 december 2017

Zaak: C.16.0444.F

VENNOOTSCHAPPEN

Naamloze vennootschap – Effecten – Overdracht en overgang

SOCIÉTÉS

Société anonyme – Titres – Transfert et transmission

In het tweede arrest (zie ook Cass. 23 november 2017) gaat het Hof van Cassatie dieper in op de gelijkstelling

van de overdracht van aandelen met de betaling van de prijs voor de aandelen.

Volgens sommige rechtspraak zijn dit twee aparte veroordelingen. De overdracht van aandelen vindt plaats op het moment bepaald door de rechter, terwijl de veroordeling tot betaling kan plaatsvinden na de vaststelling van de waarde van de aandelen door een expert.

Een andere strekking in de rechtspraak stelt dat de overdracht van aandelen niet kan plaatsvinden zonder gelijktijdige betaling van de prijs voor de aandelen. In nog andere rechtspraak ging de overdracht van aandelen gepaard met het betalen of consigneren van een provisioneel bedrag of het verlenen van een zekerheid in afwachting van het rapport van de expert.

In casu stellen eisers dat de rechter de overdracht van aandelen enkel mag loskoppelen aan de betaling van de prijs voor de aandelen indien de loskoppeling gerechtvaardigd is in het belang van de vennootschap en indien de rechter de eiser veroordeelt tot betaling van een provisioneel bedrag of het geven van een zekerheid.

Het Hof van Cassatie is echter van oordeel dat uit artikel 640, eerste lid W.Venn. niet kan worden afgeleid dat de rechter verplicht is de eisers te veroordelen tot de betaling van de prijs gelijktijdig met de overdracht van de aandelen.

6. INSOLVENTIE / INSOLVABILITÉ

*Inge Van den Plas*⁷

Wetgeving/Législation

Titel XVII van het Burgerlijk Wetboek (inwerking-treding)

ZEKERHEDEN

Algemeen – Zakelijke zekerheden – Eigendomsvoorbehoud

SÛRETÉS

Généralités – Sûretés réelles – Réserve de propriété

Op 1 januari is de pandwet, Titel XVII. Inpandgeving van het Burgerlijk Wetboek, in werking getreden. Een van de vele wijzigingen in de pandwet is de integratie van het eigendomsvoorbehoud in het zakelijk zekerheidsrecht en de uitbreiding van de bescherming van het eigendomsvoorbehoud. Een voorbeeld hiervan, is de bescherming van het eigendomsvoorbehoud bij onroerendmaking door incorporatie.

Vóór de pandwet verhinderde artikel 101 Faill.W. de revindicatie van goederen verkocht onder eigendomsvoorbehoud, indien het goed inmiddels onroerend was geworden door incorporatie. Hier brengt de pandwet verandering in door het eigendomsvoorbehoud onverlet te laten in geval van onroerendmaking, mits registratie van het eigendomsvoorbehoud (art. 71 pandwet). De artikelen aangaande terugvordering in de faillissementsprocedure (art. 101 Faill.W., thans art. XX.194 WER) maken eveneens geen melding meer van onroerendmaking als beletsel voor de terugvordering.

Wat betreft het eigendomsvoorbehoud op goederen onroerend geworden door incorporatie, moeten een aantal zaken in acht worden genomen. Ten eerste, zullen verkopers zelf de nodige stappen moeten ondernemen om het eigendomsvoorbehoud te registreren en te beschermen tegen onroerendmaking (art. 71 *jo.* art. 29 *et seq.* pandwet). Anders dan bij het voorrecht van de niet-betaalde verkoper, is de bescherming van het eigendomsvoorbehoud in geval van onroerendmaking niet van rechtswege. Ten tweede, de registratie van het eigendomsvoorbehoud ter bescherming tegen onroerendmaking betekent niet dat het eigendomsvoorbehoud in de pandwet vanaf nu tegenstelbaar wordt gemaakt door registratie. De wetgever is uitdrukkelijk in de *memorie van toelichting* dat het eigendomsvoorbehoud noch voor zijn geldigheid, noch voor zijn tegenstelbaarheid moet worden geregistreerd. De facultatieve registratie dient enkel als middel om, in het geval van onroerendmaking, het eigendomsvoorbehoud te kunnen beschermen en het conflict met hypothecaire schuldeisers te kunnen beslechten (*MvT* nr. 2138/001, 10). Het conflict tussen de verkoper met een geregistreerd eigendomsvoorbehoud en de hypothecaire schuldeiser kan in principe op twee manieren worden beslecht: 1) door toepassing van de anterioriteitsregel (analoge toepassing van art. 57, vierde lid pandwet) en 2) super-prioriteit voor de verkoper met een geregistreerd eigendomsvoorbehoud (art. 58 pandwet) (V. SAGAERT, "Het eigendomsvoorbehoud (en retentierecht) onder de Pandwet" in M.E. STORME (ed.), *Roerende zekerheden na de Pandwet*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 49-50). De wetgever lijkt deze tweede oplossing te zijn toegedaan, aangezien de prioriteit van een geregistreerd eigendomsvoorbehoud gelijkgesteld wordt met het voorrecht van de niet-betaalde verkoper (*MvT* nr. 2463/001, 70-71). Dit voorrecht heeft prioriteit, ongeacht het tijdstip waarop de hypotheek werd ingeschreven. Niettemin, blijft het tijdstip van registratie relevant voor de verkoper met een eigendomsvoorbehoud. De registratie zal immers moeten plaatsvinden voor het intreden van de samenloop. Als op het moment van samenloop het eigendomsvoorbehoud niet is geregistreerd, dan zal de niet-betaalde verkoper zich niet op zijn eigendomsvoorbehoud kunnen beroepen ten aanzien van de hypothecaire schuld-

⁷ Doctoraatsassistent Onderneming en Recht, Universiteit Antwerpen.